

Mag. Franci M. Kolenec

Zavod RS za šolstvo

INTEGRACIJA OTROK S POSEBNIMI POTREBAMI

Integracija, integracija, občutljiva, konfliktna tema. Za integracijo se danes po svetu in pri nas mnogi zelo zavzemajo, drugi ji prav tako zavzeto nasprotujejo. Zagovorniki integracije so dostikrat starši otroka ali mladostnika s posebnimi potrebami, društva, združenja in nekateri strokovnjaki. Nasprotujejo pa ji strokovni delavci osnovnih in srednjih šol, ki se ne čutijo kos problemom, ki se lahko pojavijo pri integraciji otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami.

Tudi v svetu so nekatere države ukrepale bolj, druge manj strogo. Naša soseda Italija je na primer ukinila vse zavode za otroke in mladostnike s posebnimi potrebami, Nemčija še vedno išče in preizkuša različne modele integracije, medtem ko Švica in Nizozemska razvijata več različnih oblik integracije. Največ so za področje integracije otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami storile skandinavske dežele.

In kaj je integracija? Integracija je proces, v katerem se lahko otrok, učenec, dijak razvija, proces, v katerem lahko razvija svoje psihične in socialne potenciale in s tem večja svojo neodvisnost, pridobiva in spodbuja izkušnje za sobivanje, sodelovanje, medsebojno razumevanje, sožitje, strpnost, stičnost in bližino v okolju, kjer živi.

IN KAKO JE PRI NAS?

O integraciji se je pri nas že dolgo govorilo, tako imenovana »tiha integracija« otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami v redne vzgojno-izobraževalne ustanove je potekala že več let pred sprejetjem Zakona o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami. Nova šolska zakonodaja od vrtca do srednje šole daje možnost integracije otrok, učencev in dijakov s posebnimi potrebami (Zakon o vrtcih, Zakon o osnovni šoli, Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju, Zakon o gimnazijah).

Kaj prinaša Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami? Objavljen je bil v Uradnem listu 16. junija 2000 in začel veljati s 1. julijem 2000. Zakon ureja usmerjanje v različne programe vzgoje in izobraževanja in določa postopek usmerjanja. Vzgoja in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami poteka lahko po programih

za predšolske otroke s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo (izvajajo vrtci), prilagojenih programih za predšolske otroke (izvajajo zavodi/centri), izobraževalnih programih s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo (izvajajo šole), prilagojenih izobraževalnih programih (izvajajo šole zavodov/centrov), posebnih programih vzgoje in izobraževanja (izvajajo zavodi/centri), vzgojnih programih (izvaja za otroke z motnjami vedenja in osebnosti). Otrok bo usmerjen v program glede na vrsto in stopnjo primanjkljajev, ovir in motenj.

Druge značilnosti zakona so še:

- obveznost priprave individualiziranega programa za vsakega otroka v vzgojno-izobraževalnem zavodu, in to v skladu s programom, v katerega je otrok usmerjen (v tridesetih dneh od sprejema otroka imenuje ravnatelj vrtca, šole oziroma zavoda/centra strokovno skupino za pripravo in spremljanje izvajanja individualiziranega programa, le-ta glede na napredek in razvoj otroka individualizirani program lahko prilagaja med šolskim letom, na koncu šolskega leta pa preveri ustreznost individualiziranega programa in izdela individualizirani program za prihodnje šolsko leto);
- obveznost preverjanja ustreznosti usmeritve, ki je določena v odločbi o usmeritvi (lahko pa spremembo usmeritve predlagajo starši, po predhodni seznanitvi staršev pa tudi vrtci, šole, zdravstveni, socialni in drugi zavodi/centri);
- omogočanje aktivnejše vloge staršev v postopku usmerjanja;
- možnost vključevanja otrok s posebnimi potrebami v zasebne zavode in izobraževanje na domu.

Otroci s posebnimi potrebami so deležni tudi dodatne strokovne pomoči, ki se lahko izvaja individualno v oddelku ali zunaj oddelka, lahko pa tudi občasno v posebni skupini zunaj oddelka. Obseg in način izvajanja dodatne strokovne pomoči se določi z odločbo o usmeritvi. To delo so nekateri zavodi/centri že izvajali s svojimi mobilnimi službami.

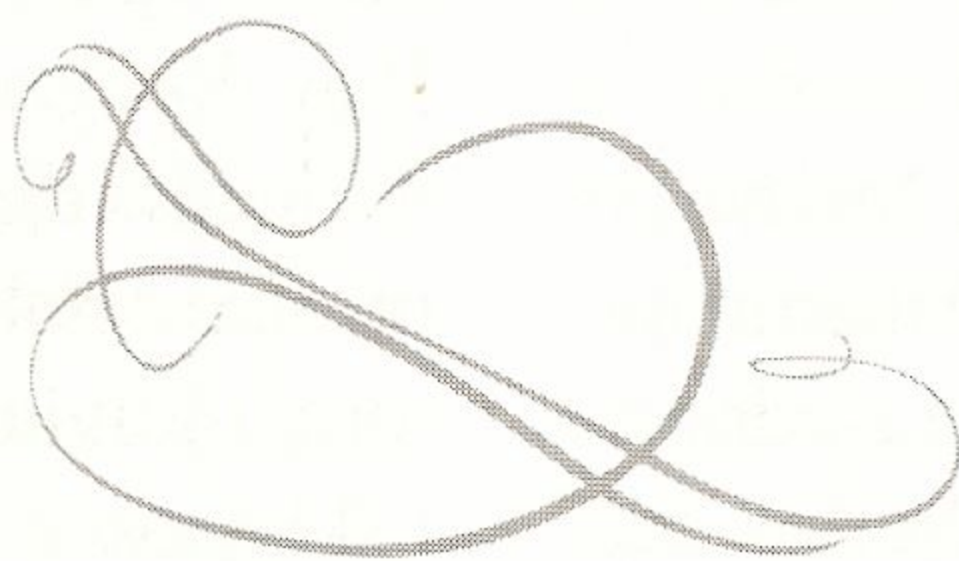
Ker še ne delujejo šolske uprave, je ministrica za šolstvo, znanost in šport izdala Odredbo o določitvi centrov za socialno delo za začasno izvajanje nalog šolskih uprav, ki jih določa zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Ur. l. št. 41, 25. 5. 2001, str. 4681). Z odredbo je ministrica prenesla pristojnost šolskih uprav na centre za socialno delo. Dopolnila v odredbi so navodila centrom za socialno delo o načinu izvajanja nalog šolskih uprav, ki jih določa Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (Ur. l. št. 44, 1. 6. 2001, stran 4921). Tako bodo postopki usmerjanja v predhodnem obdobju potekali tudi po določenih omenjene odredbe in navodil. Na področju Republike Slovenije bo delovalo 46 komisij za usmerjanje.

Da pa bo zakon zaživel, moramo počakali še na sprejem podzakonskih aktov.

Zavodi za vzgojo in izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami bodo postali vse bolj strokovne institucije z vrhunsko organiziranim interdisciplinarnim delom oziroma timom. Seveda pa bodo izvajale tudi osnovno dejavnost – vzgojo in izobraževanje za vse tiste otroke in mladostnike, ki rednega programa ne bodo zmogli.

Integracijo oziroma usmerjanje otrok s posebnimi potrebami bomo spremljali skrbno.

Kaj nam je in kaj nam bo prinesla integracija oziroma usmeritev otrok? Na ta vprašanja nam že odgovarjajo prispevki, ki so v nadaljevanju vsebine o usmerjanju otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami.

Mag. Tanja Bečan

OŠ Ledina, bolnišnični šolski oddelki, Ljubljana

V K L J U Č E V A N J E D O L G O T R A J N O B O L N I H Š O L A R J E V V Š O L O

Vključevanje dolgotrajno bolnih šolarjev/šolarik v šolo je na nek način svojevrstno, morda celo paradoksalno (vključuješ se v šolo, kjer že si). Zaradi svoje bolezni ali zdravljenja te bolezni so namreč ti šolarji le začasno izključeni iz svojih matičnih institucij (osnovnih in srednjih šol, zavodov) in se praviloma vanje po daljšem ali krajšem času zopet vrnejo. Natančneje rečeno – vračajo, kajti dolgotrajna bolezen in nje zdravljenje zahteva večkratna in ponavljajoča bivanja v bolnišnici, zdraviliščih, doma, torej večkratna in ponavljajoča obdobja izključenosti iz običajnega ritma šolskega dela v običajni šoli. Čeprav je s te perspektive vključevanje otrok s posebnimi potrebami, med katere zakon uvršča tudi dolgotrajno bolne otroke in mladostnike, zapleteno, nanj pogosto pozablamo, ga prezremo. To vključevanje praviloma namreč res teče gladko; ne potrebuje

posebnih, spektakularnih prilagoditev šolskega prostora (arhitekturnih posegov, dvigal), pa tudi ne dragih učnih pripomočkov, za pridobivanje katerih bi bile potrebne odmevne sponzorske akcije. Nič od tega ni potrebno, to pa še ne pomeni, da se pri tej vrsti vključevanja ne srečujemo s težavami ali da gre vedno vse tako, kot bi si želeli ali bi pričakovali.

Namen tega prispevka je bralca usmeriti k razmisleku o vključevanju dolgotrajno bolnih otrok in mladostnikov. Razmislek poteka na podlagi izkušenj, pridobljenih v bolnišničnih šolskih oddelkih Osnovne šole Ledina v Ljubljani. To bolnišnično šolo namreč obiskujejo predvsem dolgotrajno bolni osnovnošolci iz vse Slovenije, po dogovoru z Ministrstvom za šolstvo, znanost in šport pa tudi obolelim in bolnim dijakom, ki so na zdravljenju v ljubljanskih bolnišnicah, dajemo individualno učno pomoč.